
A VIRTUÁLIS MACSKÁK NÉVADÁSÁNAK VIZSGÁLATA

1. A virtuális macskák. – A virtuális kisállatok nevelését lehetővé tevő weboldalak ideális teret és könnyed kikapcsolódást biztosítanak azok számára, akik bizonyos okokból nem tudnak élő állatról gondoskodni. Ezeken az elektronikus platformokon bárki megtapasztalhatja, milyen egy – virtuális – állat nevelése, legyen szó kutyáról, macskáról, lóról, medvéről vagy éppen nyúlról.

A „CicaNevelde” (www.cicanevelde.hu) elnevezésű internetes oldalon netmacskák gondozására nyílik lehetőség. A regisztráció során a virtuális macska leendő tulajdonosa felhasználónevet választ magának, ezt követően a nevelni kívánt macska nevének, nemének és fajtájának kiválasztása történik. A felhasználó 29, képpel illusztrált macskafajta alapján (abesszin, american curl, amerikai drótszőrű, amerikai rövidszőrű, anatóli, ázsiai, bengáli, birman, bombay, brit rövidszőrű, devon rex, exotic, highland fold, karthauzi, korat, maine coon, manx, orosz kék, perzsa, skót lógófülű, somali, sphynx, számi, szibériai, thai, tonkinéz, török angóra, török van, york) hozza meg a döntését. Az így kiválasztott macska virtuális életre kel, és gondoskodást igényel. Az internetes felületen ezután megjelenik a netmacska aktuális állapota (unatkozik/boldog, éhes, szomjas, piszkos), amelyet figyelembe véve a tulajdonos eteti-itatja, jutalmazza, simogatja, fürdeti, sétáltatja stb. az állatot. A mindennapi teendők mellett mód van különböző virtuális termékek (pl. nyakörv, táp, játékok) vásárlására, más macskatulajdonosokkal való kapcsolattartásra, macskákat ábrázoló képek megjelenítésére stb. A játék fő „célja” pedig: boldog, doromboló macskákat nevelni.

2. A vizsgálat célja és módszere. – Tanulmányom a „CicaNevelde” macskanévadási szokásaira fókuszál. Célom egyrészt a macskanevelő oldalon megjelenő netmacskanevezések elemzése és bemutatása, illetve a hús-vér macskák névválasztásával való összehasonlítása. Hipotézisem szerint a virtuális macskák nevét a minimális vizuális inger hatására (nincs ugyanis lehetőség a jellegzetes belső tulajdonságok és szokások megfigyelésére) a valós életből ismert példák mintájára hozzák létre. Továbbá feltételezem, hogy a valódi macskákra jellemző nevek átvétele ellenére is vannak a netmacskaneveknek olyan jellegzetes vonásai, amelyek egyértelműen megkülönböztetik őket a valódi állatok elnevezésétől.

A virtuális macskák nevének vizsgálata érdekében a már említett „CicaNevelde” oldalról véletlen mintavételi eljárással 350 macskamegnevezést gyűjtöttem. A mintavétel során a „Cicák” menüpont alatt elsőként megjelenő nevekből készítettem adatbázist, valamint lejegyeztem a névhez tartozó macska nemét, fajtáját és a gazdája nevét. Ez utóbbi adatok bizonyos esetekben támpontként szolgáltak a névadás motivációjának felfejtésében. Előfordul ugyanis, hogy az elnevezés a macska fajtájára utal, esetleg arra vonatkozó részletet tartalmaz (*Rex* – devon rex, *Ana* – anatóli), máskor a virtuális macska a tulajdonosa nevét „örökli” (pl. *berki lili*, l. átvitt tulajdonnevek, 1.5).

Az adatok táblázatba rendezését követően a szakirodalom által ismertett macskanévadási szokásokat (J. SOLTÉSZ 1982, LACZKÓ 2003), a hús-vér macskák elnevezésének

indítékait és motivációit (TAMÁS 1983), valamint a macskanevek csoportosítási lehetőségeit (J. SOLTÉSZ 1979, 1986; NEMESNÉ 2008) tanulmányoztam, majd a netmacskaneveket a J. SOLTÉSZ KATALIN (1979) által felállított három csoport (1. szónevek, 2. átvitt tulajdonnevek, 3. elsődleges jelnevek) szerint osztályoztam. Az alkategóriákat (a J. SOLTÉSZ-féle felosztás figyelembevételével) a korpusz elemei alapján alakítottam ki. Az ily módon létrejött csoportosítás lehetővé tette a virtuális és a hús-vér macskák elnevezéseinek összevetését, a netmacskanevek jellegzetes – a valódi macskák névadásától eltérő – alakjainak feltárását.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy az állatok elnevezésére vonatkozóan e macskanevelő oldal semmilyen megkötést nem tartalmaz. Nincsen meghatározva, hogy milyen karakterek milyen számban szerepelhetnek az elnevezésben, ahogyan az sem követelmény, hogy teljesen új, eddig a rendszerben nem szereplő nevet válasszanak az újdonsült gazdák. Ez utóbbi a kutatás szempontjából is kedvező, hiszen így a netmacskatulajdonosnak módjában áll az elsőként eszébe jutó, számára leginkább megfelelő nevet adni kisállatának, s nem kényszerül egy másodlagos, átalakított elnevezés használatára. Továbbá objektívebb elemzést biztosít a névben szereplő, betűktől eltérő karakterek megítélésében, amelyek így egyértelműen a névadó választásából és nem egy már létező névtől való elkülönítés eszközeként vannak jelen az állat nevében.

A neveket minden esetben az internetes oldalon megjelenő eredeti alakjukban közlöm. Egy nevet csupán egyszer szerepeltetek a listán, a korpuszban többször megjelenő alakokat a netmacskanevek gyakoriságának vizsgálatakor tárgyalom. Külön alakként kezelem és feltüntetem azokat az eseteket, amelyekben két név kizárólag a kis és nagy kezdőbetű tekintetében tér el egymástól. Amennyiben egy név besorolása nem egyértelmű, az osztályozást követő részben külön kitérek a problémára. Előfordul ugyanis, hogy egy elnevezés több kategóriába is besorolható. Felmerülnek olyan nevek is, amelyekről ugyan egyértelműen meghatározható, hogy mely csoportba tartoznak, motiváltságuk, jelentésük megfejtése azonban gondot okozhat (pl. *garfild a terminál*, *zamos*, *dodó* [nőstény macska]); valamint olyan nevek is, amelyeket egyáltalán nem sikerült besorolnom (*Asory*, *koki*). Az osztályozást tovább nehezíti az elnevezések jelentéstani-szófaji jellegzetességei és a nevek motiváltsága közötti – néha rendkívül elmosódó – határvonal objektív meghatározása.

I. Szónevek: közszoji jelentéssel, erős információs értékkel bíró, konnotatív, általában motivált, leíró nevek.

1. Jellegzetes sajátosságra utalók

1.1. Külső tulajdonság (a bunda mintázata, színe, minősége, az állat testalkata stb.): *foltos*, *foltoska*, *foltika*234, *Cirmos*, *cirmos*, *cirmoska*, *Cirmi*, *cirmi*, *cirmi*35, *****Cirmi*****, *Cirmike*, *cirmike*, *cirmolya*, *csikos*, *csikos*, *kormos*, *kormi*, *pufi*, *mini*, *Minike*, *picike*, <3*Pinduur*<3, *Picur*, *picus*27954, *pelyheske*, *bundas*, *Bolyhos*, *Bolyhoska*, *krumplifejű*, *gizgya*, *pötyi*, *Pöttön*.

1.2. Belső tulajdonság, egyedi viselkedés: *butuss*, *Bátor*, *Buzika*, *Bohi*, *cuki*, *harcos*, *hüje*, <3<3<3*Lovely*<3<3<3, *Macsó*, *nyali*, *nyafi*., *majsi*, *Maffi*.

2. Állatot jelentő köznevek (macskák és egyéb állatok, főleg nagymacskák, magyarul és angolul): *Cat*, *cicám*, *cica-mica*, *cicó*, *cicuka*, *Ciculii*, *cicabogyó*, *MACSI*, *tigris*, *Tigriske*, *jaguár*, *párduc*, *frog*, *macika*.

- 3. Macska, illetve egyéb állat fajtájára utalók:** *Rex* (devon rex), *angóra* (török an-góra), *troodon* (dinoszaurusz), *Ana* (anatoli), *mani* (manx).
- 4. Nemet jelölők:** *fiu*, *fiú*.
- 5. Cím- és rangjelző szók:** *Herceg*, *Hercegnő*, *<3<3Lady<3<3*.
- 6. Testrésznevek:** *Farkacska*, *kuki*, *tappancs*, *Tappancs*, *fülke*.
- 7. Növénynevek:** *Eperke*, *Rózsabimbó*, *orgonaág@Barack\$\$\$\$*, *Szoty*, *répi*, *saláta*.
- 8. Az embert körülvevő tárgyak, fogalmak neve:** *buborék88*, *emlek*, *gombóc*, *gombolyag*, *gombi*, *pamacs*, *Pamacs*, *lufi*, *Bolyti*, *párna*, *Pehely*, *pihelle*, *pötty*, *sütő*, *Black Blue Bell*.
- 9. Természeti jelenségeket jelölő szók:** *holdfény*, *hógolyó*, *Hópihe*, *HÓPEHEJ*, *hó-pehely*, **csillag**, *csillagfény*.
- 10. Ételnevek (főleg édességeké), étellel kapcsolatos kifejezések:** *Falat*, *cukorfa-lat*, *Cukorfalat*, *cukorfalat2003*, *Cukorka~*, *csoki*, *piskóta*, *puszedli*, *zsömi*, *süti*, *vattacukor*.
- 11. Anyagnevek:** *Ambra*.
- 12. Sportág:** *Kung-Fu*.
- 13. Becéző kifejezések:** *baba*, *babóca*, *manóka*, *szivem*.
- 14. Mondatszavak, mondatok:** *miáu*; *mijaiúúúú*; *miáu22*; *Mirnyau*; *szia*; *hihi*; *nem tudom*, *találd ki te*.

A külső tulajdonságot leíró (1.1.) nevek egy része néhány esetben egyáltalán nem tükrözi az állat „valós” kinézetét. A jellegzetes vonásokra utaló névelemek motiváltságának megállapításában kizárólag a macskákat ábrázoló képek voltak segítségemre. A képek tanúsága szerint például a *foltoska* nevű macska egy darab folttal sem rendelkezik, egy-színű ezüstszürke bundája van; míg a *Cirmike*, *cirmoska* és *Cirmi* jelnévvel illetett virtuális cicák fején ugyan van egy-két folt vagy pötty, de a testüket borító szőr egyenletes fehér színű. Ezek az elnevezések tehát a köznyelvben gyakran előforduló, tipikusnak számító macskanevek (*Cirmi*, *Cirmos*) mintájára születhettek.

A belső tulajdonságra utaló nevek (1.2.) elemzése során sem állt rendelkezésemre olyan adat, amely a névadások indítékára utalt volna. Az azonban nem elhanyagolható, hogy a macska gazdájának sem volt semmiféle tapasztalata és ismerete a virtuális állat jelleméről, viselkedési szokásairól, azaz a kategória valamennyi eleme a névadó korábbi ismereteinek, a való életből vett macskanévadási mintáinak az analógiájára jöhetett létre.

Egy internetes felületen működő oldal – „Macskanévnepok” (<http://www.macskanevnap.hu>) – a macskatulajdonos felhasználók szavazatai alapján összegyűjtötte és gyakorisági szempontból listázta a 20 leggyakrabban előforduló – nem virtuális – macskanevet. Az adatközlők által említett 54 777 névből az első 20 név között megtaláljuk azokat az imént említett netmacskaneveket, amelyek esetében a névadás indítékául nem a webes platformon megjelenő információk, hanem az elterjedtség, a gyakoriság szolgált. Az internetes portál adatai szerint a 20 legelterjedtebb macskanév között az alábbiak utalnak jellegzetes külső vagy belső tulajdonságra (a neveket megelőző szám a rangsorban elfoglalt helyet, a zárójelben feltüntetett szám pedig az előfordulást jelöli): 1. *Cirmi* (3017), 2. *Kormi* (2847), 6. *Folti*, *Foltos* (1312), 10. *Picúr* (971), 13. *Nyafi* (868), 16. *Cirmos* (737).

Említést érdemel a mondatszavakat, mondatot tartalmazó kategória is. A csoport azon elemei, amelyek hangutánzó szavakra épülnek, egyértelmű motiváltságot mutatnak (*miáu*, *mijaiúúúú*, *miáu22*), a többi elem viszont arról tanúskodik, hogy a névadók érdeklődés,

ötlet vagy idő hiányában adták e neveket virtuális cicájuknak (*szia; hihi; nem tudom, találd ki te*).

A szónevek csoportjának szinte minden alkategóriájára jellemző az *-i* becéző képző (*süti, csoki, lufi*), valamint a *-ka/-ke* kicsinyítő, becéző képző (*Cukorka~, Eperke, Farkacska, macika, cicuka*) alkalmazása, amelynek eredményeként kedveskedő, bókoló alakok születnek. Az első két alcsoportban (1.1., 1.2.) a melléknévi eredetű névadás dominál.

A továbbiakban tárgyalt nevek etimológiájával kapcsolatban csupán feltételezéseink lehetnek. Az *Ana* és a *mani* névalkotások nagy valószínűséggel a macska fajtájának a nevéből erednek: *Ana* anatoli, míg *mani* manx fajtájú állat. A *majsz* név feltehetőleg a *majszol*, a *nyali* pedig a *nyalakodik* igéből származik, és a macska kedvenc szokására utal; a *Maffi* lehet a *maffia*, *maffiózó* szavak becézett, rövidített változata; a *Bohi* elnevezés létrejöhetett a *bohókás*, a *bohém* vagy akár a *bohóc* kifejezés rövidítéséből is. A *Mirnyau* a *miáu* hangutánzó mondatzó, a *cirmolya* pedig a *cirmos*, *cirmi* szavak szokatlanul átalakított változatai. Nehezebb a dolgunk a *pihelle* névalkotással, mely feltevésem szerint talán a *pihe*, *pehely* szóból származtatható.

Az általam gyűjtött szónevek között több olyan is szerepel, amelyek legalább két kategóriába besorolhatók. Ilyenek az alábbiak: *Macska-királynő*, *Mrs. Cat* (a két név mindkét összetételi tag kategóriájába besorolható: állatot jelentő köznevek, valamint cím- és rangjelzők) *Kandúr* (szerepelhet az állatot jelentő köznevek, illetve a nemet jelölők között egyaránt). Említést érdemelnek továbbá a *bubi*, valamint a *karmi* nevek. Az előbbit ugyanis sorolhatjuk a külső tulajdonságra utaló nevek közé abban az esetben, ha az a bubí frizurára (azaz a macska bundájának a fazonjára) utal, de beilleszthető az embert körülvevő tárgyak alcsoportjába is, amennyiben a *buborék* rövidítéseként tekintünk rá. A *karmi* elnevezés pedig egyrészt a *karom* (testrészt), másrészt a *karmol*, *karmolás* rövidítéseként egyaránt értelmezhető.

II. Átvitt tulajdonnevek: az állatnevet személynevek, földrajzi nevek és egyéb tulajdonnevek alkotják.

1. Személynevek

1.1. Női nevek alapalakja: *tünde, veronika, alexandra, selen*2003, *Flóra, Izabella, Natalie, Szeréna, Dorina, lolám, szelena, fanni, Lili, gréta, kitty, Aliz, szilvia, lola, merilin, Mia, QUINCY, Liza, viola, coco*.

1.2. Becézett női változatok: *Gerduš, Becky, Molli, zsófi, Szandika, lucus, panká, kiti, maja78, merci, Lulu, katy, cili, Luszi, Kelly, mucus, Fifi, Pannácska, Nelly, lily, Bogica, gigike, mica, niki, BOGI, szandi, micuska, flóri, Mili, mici, Mirci, ági, mimi, Vivi, lilu, sziszi, szandika, bbbbeti202, Mici, *Lizii*, <3Seri<3, loló*.

1.3. Férfinevek alapalakja: *zsolt, Gergő, Attila, martin, Félix, samu, Baltazár, Gino, báz* (vö. *Baz*).

1.4. Becézett férfinevek: *paulka, Norbi, peti, tibi, Guszti, domihh, leve, frici, Janicsika, dani, marci, milo112233, Berci*.

1.5. Teljes nevek: *berki lili* (a gazdája nevével megegyezően).

1.6. Híres emberek: *MEX RUSSZÓ* (vö. *Max Russo*), *Maryse* (vö. *Maryce Ouellet*).

2. Filmek, mesék szereplői: *garfield, Garfield, suzi., Mirmúr, csingiling, szimba, nala, Hamupipőke, Rangó, rraappaannzzeell* (vö. *Rapunzel*), *soni_star* (vö. *Szoni, a sztár* c. film), *Terminátor*.

3. Történelmi jelentőségű helyek, földrajzi nevek: *Pilvax, shasta* (vö. *Shasta hegy*), *Sziám*.

4. Vallási tartalmú, mitológiai nevek: *Athene, lucifer, Orpeusz, Zeus*.

5. Márkanévi átvételek: *Harley, *KIT-Kät*, Viscas, hello kitty*.

Az átvitt tulajdonnevek osztályába tartozó nevek dominánsan egyeleműek. A személynévek mintájára létrejött netmacskanevek jellemzően keresztnevek vagy azok becézett változatai. A fenti csoportosításban néhány, az alapnevek között feltüntetett név (*kitty, Liza, Gergő, samu*) a becenevek közé is besorolható. A kedveskedő alakokban a becéző, kicsinyítő képzők szinte valamennyi fajtája jelen van: *-i (niki, Guszti, dani, fanni)*, *-csi (Jancsika)*, *-cska (Pannácska)*, *-ó (loló)*, *-ka/-ke (paulka, gigike)*, *-ca (mica)*, *-ci (frici, marci)*, *-u (lulu, lilu)*, *-us (Gerdus, lucus, mucus)*.

A virtuális macskák névadására – a hús-vér macskákéhoz viszonyítva – kevésbé igaz az a megállapítás, hogy a nőtény állatnak gyakran férfinévet, a hímnek pedig női nevet adnak (vö. J. SOLTÉSZ 1986: 132–3). A virtuális térben természetesen ennek nem az az oka, hogy a névadás pillanatában még nem tudták pontosan megállapítani az állat nemét. Ennél valószínűbb, hogy a névadó – különösen az idegen nevek esetében – nincsen tisztában a név férfi vagy női voltával. Közhasználatú magyar neveknél ez a megállapítás azonban nem állja meg a helyét, ilyen esetben feltehetően a névadó nem veszi figyelembe, nem tartja fontosnak az állat nemét – hiszen nemhogy nem emberről, de még csak nem is élő állat elnevezéséről van szó. Az általam gyűjtött 350 macskanévből 97 személynévből átvett, valamint további 21 olyan név (mesefigurák, mitológiai alakok, a filmszereplők neveinek egy része, illetve a szónevek kategóriájából a nemet, címet és rangot jelölő nevek) szerepel, amelyről egyértelműen eldönthető, hogy férfi vagy női-e. Ezt a 118 nevet összevetve a virtuális cicák „valós” nemével azt az eredményt kaptam, hogy a netmacskanevek 5,3%-a nem veszi figyelembe az általa megnevezett macska nemét: a *paulka, Attila, miska, szimba* nőtény cicákat jelöl, míg a *melinda* egy hím példány megnevezésére szolgál.

A továbbiakban arra kerestem a választ, milyen mértékben motiválja a névadók névalkotását saját azonosítónevük. Az adatok tanúsága szerint a macskatulajdonosok felhasználóneve 13 esetben megegyezik a virtuális állat nevével, vagy csak kis mértékben tér el attól: *Angel* (tulajdonos: *Angelika2427*), *Macsó* (*macsó2002*), *Macska-királynő* (*Macska-király*), *Maryse* (*Maryse*), *tibi* (*tibi20001*), *hello kitty* (*hello lili*), *berki lili* (*lilike03245*), *picike* (*picike100*), *<3Seri<3* (**Seherezádé**), *maja78* (*maja78*), *miáú22* (*miáú22*), *SKÖB* (*SKÖB*), *lánysáraanna* (*sáraanna8u*). A *hello kitty* elnevezés egy közismert márkanév átvétele, mely hasonlóságot mutat ugyan tulajdonosa felhasználónevével (*hello lili*), ám feltehetőleg inkább visszafelé történt a motiváció, tudniillik a macska névadása motiválta a tulajdonos nevének névválasztását. Egy másik esetben a felhasználónév (*tibi20001*) hatása érződik a virtuális macska elnevezésén (*tibi*), amely összekapcsolódott a tulajdonos másik netmacskájának a névadásával (*csoki*; vö. *Tibi csoki*), megerősítve így az összetartozásukat.

Ebben a kategóriában is előfordulnak olyan nevek, amelyek besorolása nem egyértelmű. A *Paulie* és a *Devon* férfi-, illetve női névként egyaránt használatos (az utóbbi a macska fajtájára is utalhat). Az imént már említett *lánysáraanna* macskanév egyszerre sorolható a nemre utaló szónevek, valamint az átvitt tulajdonneveken belül a női személynévek alkategóriájába is. A *hapticika* és a *füles* megnevezésekkel hasonló a helyzet.

A *hapticika* név eredhet a *Hófehérke és a hét törpe* című mese egyik törpéjének nevéből (*Hapci*), de utalhat a macska egy jellegzetes szokására is (pl. gyakran szokott tüsszenteni, vagy a tüsszentéshez hasonló hangot kiadni), így a szónevek kategóriájába is tartozhat. A *füles* név kialakulhatott a „Micimackó”-ból ismert *Füles* nevéből, továbbá megnevezheti a macska egy jellegzetes külső tulajdonságát is (pl. feltűnő, lelógó fülei vannak). Szintén nehéz az osztályozása a *Titánia Tita* netmacskanévnek. Sejtjük, hogy egy női névről lehet szó, illetve annak becézéséről. Valószínűsíthető, hogy ebben a formában teljes névként is előfordulhat, azonban erre a tulajdonos felhasználóneve nem utal.

III. Elsődleges jelnevek: sem közszóként, sem tulajdonnévként nem használatos szavak, amelyek közszói vagy tulajdonnévi jelentése, etimológiája elhomályosult. Nem konnotatív, nem leíró jellegű nevek: *süsi, bübi, cucu, szimi, rozsba88, curmi, íio, láka, Oci, SKÖB, koró, Pupi, Cakli, Mirgyo, hogi, Cuncu, Nyunyi, tyity, sila, kozi, kopsz, 21021, SS, fgdhgvh, ztruztrutr, 999, lllllllllllllllll, khiziktzik, Gfuhké, ttzfghjgk*.

A jelnevek csoportjába az etimológiailag fel nem fejthető betűsorok kerülnek, amelyek semmilyen támponttal nem szolgálnak a névadás indítéka(i) tekintetében. Az önkényesen létrehozott elemek egy része két szótagú, a második szótag rendszerint az első tag valamely betűjét ismétli meg, pl. *süsi, bübi, Pupi*. Az önkényes hangsorok másik része vagy számokat (*999, 21021*), vagy kizárólag mássalhangzókat (*fgdghgvh, ttzfghjgk*), esetleg további értelmezhetetlen betűkombinációkat (*ztruztrutr, khiziktzik*) tartalmaz, az *SS* név pedig monogram vagy rövidítés. A kategória első felét – az értelmezhetőség hiánya ellenére is – a becéző, kedveskedő, néha megmosolyogató hangzású nevek, a másik felét a motiválatlanság, valamint az elnevezés iránti érdeklődés hiánya jellemzi. Míg az utóbbi esetben a névadók megelégszenek a találmányra leütött billentyűk névként való használatával, addig az első kategóriába tartozó macskatulajdonosok kreatív és egyedi – többségében *-i* becéző képzővel ellátott – nevekkkel kívánják illetni kedvencüket.

3. Gyakoriság. – A korpuszt 350 netmacskanév alkotja. Mivel ezek között az adatok között 34 elnevezés többféle módon kategorizálható (esetleg az egy csoportba való besorolása is nehézkes), a gyakorisági adatok számításakor 316 általam egyértelműen meghatározható elnevezést vettem alapul. Ennek tükrében a tipizálás három fő csoportjának gyakorisági megoszlása a következőképpen alakul: 166 szónév (52,5%), 120 átvitt tulajdonnév (38%), valamint 30 jelnév (9,5%) szerepel a listán. Bár a mintában a szónevek fordulnak elő legnagyobb számban, a tulajdonnévi változatok éppúgy szolgálhatnak egy-egy virtuális macska nevének alapjául, mint az ismert és elterjedt jelentéssel bíró közszói alakok.

Érdemes azonban megfigyelni azt is, hogy milyen az alkategóriák csoportokon belüli megoszlása. A szónevek kategóriájába 16 alcsoport tartozik. Ezek közül a leggyakrabban a külső tulajdonságra utaló közszavakat alkalmazzák, amelyek a 166 névből 57 esetben (34,3%) motiválták a virtuális macskák névadását. Erős motiváló erővel bírnak e kategórián belül az embert körülvevő tárgyak (21 esetben – 12,6%), az állatot jelentő köznevek (19 név esetén – 11,4%), ezen belül is a macska megnevezésére szolgáló szavak (10 név – 6%) és a belső tulajdonságra utaló szavak (14 esetben – 8,4%; annak ellenére, hogy a névadóknak nem áll rendelkezésükre semmilyen információ ezzel kapcsolatban), illetve az ételekkel kapcsolatos kifejezések (11 név – 6,6%).

A 120 átvitt tulajdonnévből 97 esetben (80,8%) a személynevek jelentették a név megalkotásakor a mintát, míg 12 elnevezés (10%) a filmekből, mesékből ismert karakterek nevének átvételéből született. A személyneveken belül legtöbb esetben a női nevek becézett alakjai (44) szolgáltak a névadás mintájául, ezt gyakoriság tekintetében a női nevek alapalakja (27), a becézett férfinevek (13) és végül a férfinevek alapalakja (10) követi. A filmek és a mesék média általi terjedése – ahogyan arra T. SOMOGYI MAGDA is utal (T. SOMOGYI 2008: 608) – rendkívül nagy mértékben megnőtt az utóbbi évtizedekhez képest. Ennek a folyamatnak az eredményeként e figurák és hősök nevei könnyen beépültek a köztudatba, és kedvességük, jellegzetes vonásaik révén a névadás alapjául szolgálhatnak. A világháló és más médiumok az idegen szavak, nevek elterjedésének egyaránt kedveznek. A gyors információáramlás lehetővé teszi, hogy az emberek addig ismeretlen kifejezések, elnevezések birtokába jussanak. Az ily módon megismert egzotikus nevek újszerűségükkel, kevésbé elterjedt voltunknál fogva egyedivé, különlegessé tehetik a virtuális macskák elnevezését (*Becky, Gino, báz, Paulie*). Az idegen személynevek elterjedésének másik lehetséges oka a média által népszerűsített híres emberek nevének átvétele. Az aktuálisan sugárzott sorozatok, tévéműsorok szereplői, az ezeket alakító sztárok, bálványozott énekesek gyakran válnak a kedvenc háziállat kvázi névadójává (*MEX RUSSZÓ, Maryse, Szeréna, soni stár*).

Az adatok tanúsága szerint az emberek sokkal inkább az ismert, köztudatban élő szavakat – konkrét hasonlóság, hangulati jegy, közös jegy vagy csupán a névhez fűződő viszony, rokonszenv alapján – alakítják át állatnevekké, mint hogy új, szokatlan és egyedi alakokat hozzanak létre.

4. A virtuális platform hatása: helyesírás, karakterhasználat. – 348 macskanév vizsgálata során – a számsort tartalmazó két elnevezést (999, 21021) figyelmen kívül hagyva – 219 (62,9%) állatnevet találunk kis kezdőbetűvel, és mindössze 129-et (37,1%) a helyesírás szabályainak megfelelően nagy kezdőbetűvel írva. A korpuszban további 6 név minden karaktere nagybetűvel szerepel: *SKÖB, MEX RUSSZÓ, BOGI* stb. A helyesírás figyelmen kívül hagyása egyfelől történhet amiatt, hogy az internetes terekhez szükséges felhasználónevek növekvő száma miatt az emberek saját azonosításuk érdekében az egyszerű és gyorsan begépelhető azonosítókat részesítik előnyben. Ahogyan a világhálón használatos nevek helyesírása a gyorsabb információáramlás érdekében átalakul, úgy követik az egyéb internetes névadások is a kis kezdőbetűs írásmódot. Ezzel szemben a végig nagybetűs írásmód a figyelem felkeltésének az eszköze lehet. Másfelől a kisbetűs írásmód fakadhat a már említett érdektelenségből, demotiváltságból is; ebben az esetben a névadó nem akar a túlzott antropomorfizálás eszközével élni, s ezt a macskanév szókezdő nagybetűjének megtagadásával nyomatékosítja.

Az idegen nyelvű személynevek átvétele helyesírási szempontból igen változatos képet mutat. A virtuális állatok névadása az esetek egy részében a magyarosított változat hiányából (*Gino, Maryse, Paulie, Becky*), illetve annak kevésbé elterjedt voltából (*Kelly*) fakadóan vagy egyszerűen az idegen hangzás érdekében (*Natalie*) az eredeti alaknak megfelelő, idegen formát tükrözi. Más esetekben a névalkotó az idegen nevek magyarosított változatát adja virtuális kedvencének (*Szeréna*), még akkor is, amikor az adott névnek megfelelő magyarosított alak nem vagy nem abban a formában él a köztudatban (*MEX RUSSZÓ, szelena, soni stár, Luszi, Molli*). Ez utóbbi változatok esetében a névadó feltehetőleg nincs vagy csak részben van tisztában az idegen alak írásmódjával, a

magyarosítás szabályaival, esetleg az elsődleges írásbeliségnél – helyesírási, nyelvhelyességi, valamint formai szempontból – kötetlenebb és megengedőbb virtuális felületek írásbeliségéhez alkalmazkodik.

A virtuális macskák névadásának lehetséges jellegzetessége az internetes és SMS-kommunikációban elterjedt jelölések alkalmazása (<3<3<3*Lovely*<3<3<3, <3*Seri*<3, *orgonaág@Barack*\$\$\$\$\$, **Lizii**, *soni stár*, **KIT-KäT**, *Cukorka~*), valamint számok szerepeltetése a név végén (*milol12233*, *cukorfalat2003*, *buborék 88*, *picus27954*, *foltika234*). E karakterek alkalmazása egyrészt a felhasználónevek generálásakor felmerülő problémák – már meglévő azonosító választása, bizonyos karakterek kötelező szerepeltetése stb. – elkerülésére szolgáló, bevált eszköz, amely hatékonyságából fakadóan a világhálón zajló más névadások mintájává válhat. Másrészt e módszer lehetővé teszi, hogy az elterjedtebb, gyakrabban megjelenő elnevezések különleges, megkülönböztetett figyelmet kapjanak. A virtuálmacska-nevek korpuszában előforduló elnevezések között a különleges jelölések és karakterek megjelenésére 14 esetben, a virtuális állat nevében szereplő számra, számsorra 11 esetben (valamint két kizárólag számból álló névben: *999*, *21021*) találunk példát.

5. Összefoglalás. – A netmacskák azonosítására és megkülönböztetésére szolgáló nevek besorolhatók az élő állatok elnevezésének kategorizálására alkalmas – etimológiai jelentésen alapuló – szempontok alapján. A J. SOLTÉSZ KATALIN által felállított három csoport (szónevek, átvitt tulajdonnevek, jelnevek) elemei ugyan nem minden esetben különülnek el élesen egymástól, hiszen bizonyos elnevezések akár két kategória szempontjainak is megfelelnek, a virtuálmacska-nevekről megállapítható, hogy leggyakrabban a szónevek, valamint az átvitt tulajdonnevek kategóriájába sorolhatók. A jellegzetes sajátosságra, azon belül is a külső tulajdonságra utaló szónevek, ezt követően pedig a női keresztnévek becézett változatai válnak leggyakrabban netmacskanévvé.

A legtöbb esetben a névadás indítéka nem határozható meg, az azonban egyértelmű, hogy a tulajdonosok a szokatlan, újszerű elnevezések helyett nagyobb számban választanak virtuális kedvencüknek a valódi életben elterjedt és ismert alakokat, abban az esetben is, ha annak eredeti motivációja elhomályosult. A virtuális macskák nevét a valós életből ismert névadások mintájára, a névhez fűződő viszony, a rokonszenv alapján hozzák létre. Az adatok tanúsága szerint a virtuális macskák névalkotása szókinszbeli eltérést nem mutat a hús-vér macskák névadási szokásaihoz képest. Az általam feltételezett jellegzetes különbségek a helyesírás és a karakterhasználat tekintetében jelentkeznek. Az általánosan elterjedt kisbetűhasználat, a számítógépes nyelvhasználatra jellemző karakterek és jelölések alkalmazását azonban az internet, a virtuális színtér vonja maga után.

A virtuális állatokat nevelő internetes oldalak jellegzetessége a felelősségvállalás nélküli, szabályoktól, következményektől mentes állattartás. A kötetlenség és a szabadság a netmacskák névadási szokásaiban is tükröződik. A virtuális állatok névválasztását – az írásbeli használatból, valamint a virtuális regiszterből fakadóan – nagyobb mértékben jellemzi a megszokott formáktól való eltérés, a helyesírási szabályok figyelmen kívül hagyása, mint a valódi macskák névadását.

Hivatkozott irodalom

- LACZKÓ KRISZTINA 2003. „Macskanevek – Miért ne?” Gondolatok egy körvonalazódó kutatás kapcsán. *Névtani Értesítő* 25: 224–33.
- NEMESNÉ KIS SZILVIA 2008. Állatnévcsoportok kognitív névszemantikai vizsgálatainak tanulságai. In: BÖLCSKEI ANDREA – N. CSÁSZI ILDIKÓ szerk., *Név és valóság. A VI. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*. A Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének Kiadványai 1. Budapest. 577–87.
- J. SOLTÉSZ KATALIN 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest.
- J. SOLTÉSZ KATALIN 1982. Macskanevek. *Névtani Értesítő* 8: 74–9.
- J. SOLTÉSZ KATALIN 1986. Újabb állatnévvizsgálatok. *Magyar Nyelvőr* 110: 129–37.
- T. SOMOGYI MAGDA 2008. Az állatnevek és a névdivat. In: BÖLCSKEI ANDREA – N. CSÁSZI ILDIKÓ szerk., *Név és valóság. A VI. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*. A Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének Kiadványai 1. Budapest. 603–9.
- TAMÁS OLGA 1983. *Kutya-, macska- és baromfinevek Becsehelyen*. Budapest. 13–8.

GÁRDONYI ÉVA

ÉVA GÁRDONYI, Names for virtual cats

Based on data collected from the website “CicaNevelde [CatNursery]”, which allows visitors to breed virtual cats, the author analyses names for net cats. Results suggest that most names for virtual cats are taken from the category of so-called *word names*, i.e. meaningful names, or they are transformed proper names. Most frequently, word names referring to a characteristic feature (especially appearance) as well as hypocoristic versions of female first names have become names for net cats. In most cases, instead of unusual and novel name forms, pet owners choose cat names known from real life. This practice does not affect the name stock of cats, but because of the Internet and the virtual space, names for virtual cats are different from those of real animals in orthography and the use of graphic characters.